

Ebben a rovatban a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára /MűEK/ beszámolókat, tudósításokat, módszertani tanácsokat stb. közöl a műszaki felsőoktatási könyvtárhálózat számára. Kérjük a műszaki egyetemi könyvtárosokat, hogy közleményeiket a MűEK hálózati és módszertani csoportjának megküldeni sziveskedjenek.

A MŰSZAKI FELŐOKTATÁSI REFORM KÖNYVTÁRI TÁMOGATÁSÁÉRT

/A budapesti és miskolci tanár-könyvtárosok értekezletei./

061.3:378.962:026

A felsőoktatás továbbfejlesztését szolgáló irányelvek előírják, hogy egyetemeink a népgazdaság, a tudomány és a kultúra számára kiválóan képzett szakembereket neveljenek. Kétségtelen, hogy az oktatási reform legfőbb célkitűzésének, a gyakorlati élettel szoros kapcsolatban álló, magas színvonalú szakképzésnek fontos eszköze a könyvtár. Műszaki felsőoktatási intézményeink az oktatási reform megvalósítása során nem nélkülözhetik a korszerű tudományos szakkönyvtárak segítségét.

Az oktatási reform és az országos távlati kutatási terv közvetett támogatását célozzák könyvtárügyünk második ötéves tervének irányelvei is. Kimondják, hogy az általános tudományos és felsőoktatási szakkönyvtáraknak a maguk sajátos könyvtári, dokumentációs eszközeivel, a legmagasabb szintű szolgáltatást nyújtva kell segíteniük az egyetemen folyó tudományos kutatást és oktatást.

E feladatok megvalósításához a műszaki egyetemek könyvtárosai a könyvtári munka valamennyi területén új eljárások, jobb módszerek és célszerűbb szervezeti formák után kutatnak.

Ismeretes, hogy az egyetemi könyvtárügy alatt a központi könyvtár és a tanszéki könyvtárak szerves egészet alkotó, szoros együttműködését értjük. Az egyetemek könyvtárügyének kérdéseit általában a központi könyvtár szemszögéből szokás vizsgálni. Szükséges azonban, hogy ezt a problémát a tanszéki könyvtárak nézőpontjából is megközelítsük. Az egyetemen folyó oktató-nevelő és kutató munka fő bázisai ugyanis a tanszékek. Az oktatási reform irányelvei is előírják, hogy a tanszékek fokozottabban kapcsolódjanak be a társadalom, a népgazdaság előtt álló tudományos és gyakorlati feladatok megoldásába. E fontos feladatokat végrehajtó tanszékek jobb könyvtári ellátásának ügye időszerű kérdés, melynek megvitatásában a tanszéki könyvtárosoknak is részt kell venniük.

A hálózati központ munkájában a megbeszélések, tanácskozások a módszertani tevékenység fontos részét alkotják. E tanácskozásokon, értekezleteken alakulnak ki a hálózaton belüli egységes irányelvek, amelyek megalkotásához a hálózat könyvtárait is bevonják. A megbeszélések sikere a rendszereség és a jó előkészítésen múlik. Pontos, hogy e munkaértekezletek ne szabványos, előírászerű konferenciák legyenek, hanem vitafórumok, ahol a problémákat tisztázzák, és a felmerült kérdésekre lehetőség szerint kielégítő megoldást találnak. A műszaki felsőoktatási könyvtárhálózatban már eddig rendezett értekezletek eredményei igazolják e tanácskozások hasznosságát.

E megfontolások alapján a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának hálózati és módszertani csoportja munkaértekezletet rendezett előbb Budapesten, majd Miskolcon a felsőoktatási reform hatékonyabb könyvtári támogatásának megvitatására. A budapesti értekezleten megjelentek a Művelődésügyi Minisztérium Könyvtári osztályának, az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központjának, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának és az Országos Műszaki Könyvtárnak képviselői. Résztvett a tanácskozásokon a két budapesti műszaki egyetem 102 tanszékének tanár- és adminisztrátor-könyvtárosa, valamint az egyetemek gazdasági igazgatóságának könyvelési osztályvezetői.

Az értekezletet Ladányi Antal könyvtárigazgató nyitotta meg. Bevezető szavaiban utalt a Központi Könyvtár és a tanszéki könyvtárak együttműködésének fontosságára az előttünk álló feladatok, elsősorban a felsőoktatás reformjának támogatása érdekében. Ismertette a munkaértekezlet összehívásának célját és napirendjét:

1. A tanszéki könyvtárak a felsőoktatási reform szolgálatában. /Móra László osztályvezetőhelyettes/
2. A Központi Könyvtár és a tanszékek együttműködése az állomány tervszerű gyarapításában. /Balázs János osztályvezetőhelyettes/

3. A tanszéki folyóiratok kötelező bejelentése. /Cholnoky Tiborné tud. főmunkatárs /
4. Eljárás a tanszéki fölösanyaggal. Tanszéki könyvtárak instruálásának tapasztalatai. /Erő Mátyásné és Mikó Lajosné tud. főmunkatársak/

Móra László előadásának alapgondolata az volt, hogy a szocialista könyvtárszervezet bevált formájának, a hálózatnak továbbfejlesztése és korszerűsítése a felsőoktatási reform könyvtári támogatásának egyik leghatékonyabb eszköze. Az ezzel kapcsolatban jelentkező feladatokat két kérdéscsoportban vizsgálta: 1 a tanszéki könyvtárak helyzetét és fejlődésének személyi, valamint tárgyi előfeltételeit elemezte, 2 a Központi Könyvtár hálózati munkájának kiszélesítését, a központi funkciók színvonalasabbá tételének módozatait vázolta. Az elkövetkező időszak súlyponti feladatának a dokumentáció megszerzését tartja. Az egyes tanszékeken folyó ösztönös, bár egészséges kezdeményezéseket /pl. a Műanyag és gumiipari tanszék peremlyukkártyás rendszere/ általánosítani kellene, bekapcsolva a tanszékeket az országban folyó műszaki dokumentációs munkába. E feladat érdekében a hálózati központ az 1961/62. tanévben dokumentalista szakképzést tervez az OMK irányításával a tanár-könyvtárosok /oktatók/ számára. A tanszéki könyvtárak munkájának állandó támogatása kari instruktor beállítását igényli, aki havonta 1-2 napot a tanszékeken töltve a helyszínen operatív segítséget nyújtana az egyéb munkákkal tuzsufolt tanár- és adminisztrátorkönyvtárosoknak. A reform fontosnak tartja a termelésben résztvevő esti és levelező hallgatók támogatását. Ez a kíváncsalom felveti a szükségét, hogy a tanszéki könyvtárak -szakítva a prézens könyvtárak merev elzárkozottságával - kölcsönzéssel is támogassák a hallgatótságot /természetesen az állományvédelem biztosításával/. A tanszékeken is meg kell honosítani a szocialista könyvtár-szemlélet egyik legfontosabb elvét, amely a könyvtárnak az élettel való kapcsolatát az olvasók legmesszebbmenő kiszolgálásában látja.

Balázs János kérte a tanszéki könyvtárosokat, hogy tanácsaikkal és igényeik bejelentésével legyenek segítségére a Központi Könyvtárnak az állománygyarapításban. Felhívta a figyelmet arra, hogy a megfelelő jogszabályok értelmében a Központi Könyvtárnak a hálózatba tartozó könyvtárakkal együtt kell gyűjtenie a rájuk bizott tudományterületek irodalmát. Feladataikat tehát ésszerűen kell megosztani, hogy minél több értékes művet szerezhessünk be a műszaki felsőoktatás számára. Ehhez szükséges lenne a hálózat valamennyi könyvtára részére az irodalomgyűjtés körének tisztázása. A tanszékek segítésére a központ tervbe vette, hogy a világirodalom figyelése alkalmával nem csupán a saját, hanem a tanszékek igényeire is tekintettel lesz, és ezekre a művekre figyelőkartonok útján hívja fel a tanszékek figyelmét. Ugyanakkor

szükséges, hogy a tanszékek is bejelentsék a központnak azokat a témákat, amelyek fehér foltot jelentenek a tanszékek és a Központi Könyvtár állományában. Egymás munkáját nemzetközi cserekapcsolataink továbbfejlesztésével is szolgáljuk. A központ szívesen veszi, ha a tanszékek új külföldi intézményekre hívják fel a figyelmét.

A művelődésügyi miniszter 183/1960. /M.K.24/ M.M. utasítása értelmében a tanszékek külföldi folyóiratállományukat kötelesek bejelenteni. A végrehajtás módozatát Cholnoky Tiborné részletezte világos okfejtéssel.

Erő Mátyásné a hálózati központ legújabb feladatáról: a tanszékeken lévő elavult és fölösanyag központi kivonásáról beszélt. A 175/1960. /M.K.21/ M.M. utasítás meghatározza az elavult és a fölös példányok kategóriáit és a kivonás módozatait. Az elavult művekről javaslati lapot kell felterjeszteni az országos Könyvtári Minősítő Bizottsághoz döntés céljából. A fölös példányokról a tanszékek 3 példányban betűrendes jegyzéket készítenek, ezeket a központ összesíti közös jegyzékbe, majd megküldi valamennyi tanszéknek /Miskolcra és Veszprémbe is/. A tanszékek a közös jegyzéken bejelentik igényeiket, és ezek kielégítése után a közös jegyzék az Országos Széchényi Könyvtár Könyvelosztójához kerül, amely az ország érdekelt könyvtáraihoz továbbítja. A hálózati központ az OSZK-nak átadja az ország könyvtárai által igényelt könyveket. Az OSZK ezután a jegyzéket megküldi a Kultúra és az AKV részére is válogatás céljából. Az ismertetett eljárás a kísérletezés állapotában van. A kialakult gyakorlat alapján az eljárás végleges módozatát -rektori jóváhagyás után - a tanszékek körlevél formájában megkapják. A fennmaradó művek a MEH útján zuzdába kerülnek.

Mikó Lajosné beszámolt arról, hogy a hálózati csoport 1961. januártól rendszeresen látogatja a tanszékeket. A tapasztaltakról írásos feljegyzés készül, ugynevezett "módszertani levél", amelyet megküldenek a tanszékvezetőnek, másolatát pedig a központ megőrzi tanszéki kataszterében.

A központ munkatársainak referátumát vita követte, amelyben az oktatók igen aktívan vettek részt. Az értékes hozzászólások közül megemlítjük Inozédy János adjunktus /Általános kémiai tanszék/ felszólalását, aki a könyvkötés központi megszervezését javasolta. Kalászi István adjunktus /Gépgyártástechnológia tanszék/ szerint is problémát okoz a kötetítés. Tavaly több mint fél évig becsomagolva álltak folyóirataik, míg sor került bekötésükre. Tapasztalatátadás céljából beszámolt a tanszék könyvtárrendezési munkájáról, amelynek során a Központi Könyvtár segítségével 3 megszünt tanszék ömlesztett anyagát könyvtárrá szervezték. Felhívta a figyelmet, hogy a Referatívúj Zsurnal-ban egyre nagyobb számban hivatkoznak a

japán műszaki forrásokra. Kérte, hogy a Központi Könyvtár tegyen lépéseket e bizonyára értékes anyag beszerzésére. Szalay Miklós adjunktus /II.sz. Vízépítéstan tanszék/ szükségesnek tartja a legfontosabb ideológiai művek beszerzését a tanszék részére. Szerinte nem elég, ha ezek a Központi Könyvtárban megtalálhatók, a tanszéki személyzetnek a tanfolyamokhoz, kandidátusi vizsgához stb. hosszabb időre szükségesek ezek a könyvek, nem lehet azokért állandóan a Központi Könyvtárhoz fordulni. Kitért a tanszékeken nélkülözhetetlen dokumentációs munka szervezetlen, szétforgácsolt voltára, és egységes irányítást, vezetést sürgetett. Érdekes felfogásról tanuskodott Németh Endre tanársegéd /Nagyfeszültségű technika és készülékek tanszéke/ javaslata több tanszék közös könyvtárának megszervezésére. Szerinte az oktatók és adminisztrátorok nem érnek rá a könyvtári munkára, így sok tanszéken a "kulcs a lábtörő alatt" módszer alapján önkiszolgáló tevékenység folyik. Ezen a helyzeten segítene, ha például a villamosmérnökök új épületében elhelyezett 4 villamos tanszék közös könyvtárat szervezne, ehhez valószínűleg sikerülne biztosítani főfoglalkozású könyvtárosi státust. Faludi Béla, az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem könyvelési osztályának vezetője az állomány védelmére és a leltárak pontos kezelésére hívta fel a figyelmet.

Simon Anna Mária / Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára/ hozzászólásában az akadémiai célhitelből vásárolt könyvek nyilvántartásában keletkezett félreértéseket tisztázta. Az év elején az akadémia főtitkára utasítást adott ki e tárgyban, amelyben a "külön nyilvántartás" kifejezést használta. Ez csupán annyit jelent, hogy a könyvleltárban a célhitelből vásárolt könyveknek az akadémiai célhitel megjelölést kell alkalmazni.

Hasznosnak bizonyult az értekezlet kiegészítő programjaként rendezett alkalmi kiállítás. Bemutatták a Központi Könyvtár legújabb könyveit és a hálózati központ módszertani tevékenységének dokumentumait: a MŰEK módszertani kiadványait, a tanfolyamok anyagát, a hálózatról megjelent publikációkat, a központi nyilvántartások űrlapjait stb. Külön tárlóban helyezték el a tanszékek helyes könyvtári módszereit abból a célból, hogy az egyes tanszékeken talált egészséges kezdeményezéseket általánosítsák, közzismertté tegyék. Így bemutatják a Műanyag és gumiipari tanszéken használatos peremlyuk-kártyát, a Szerves kémiai tanszék kollektívája által a könyvtára használatára hozott rendszabályokat, valamint a Könnyűipari és textiltechnológiai tanszék könyvtárosának egyes hirdetőtábláját, amelyen cserélhető címkéken a legújabb könyvek, cikkek és az OMK dokumentációs szolgáltatások adatai olvashatók. Egy másik külön tárlóban az értekezlet résztvevői a magyar műszaki dokumentáció valamennyi szolgáltatását - köztük a legújabb OMK kiadványt, a Műszaki Információ-Műanyagipar-t - láthatták. Az értekezlet teljes anyagát magnetofon-

szalagra vettük, hogy az észrevételeket, igényeket a központ dolgozói munkájuk jobb megszervezéséhez felhasználhassák.

A budapesti tapasztalatokat értékesítve a hálózati központ Miskolcon, 1961. június 16-án folytatta tanácskozásait a tanszéki könyvtárak munkájának megjavítása és a felsőoktatási reform könyvtári támogatása érdekében. Az értekezleten a Nehézipari Műszaki Egyetem könyvtári tanácsát Gyulay Zoltán tanszékvezető professzor képviselte, a hálózati központból résztvettek Ladányi Antal könyvtárigazgató, Kéki Béla osztályvezető, Móra László osztályvezetőhelyettes és Cholnoky Tiborné tud. főmunkatárs. Jelen volt az értekezleten tapasztalatszerzés céljából Straub Gyuláné, a Veszprémi Vegyipari Egyetem könyvtárának vezetője.

A hálózati központ munkatársai előadásaikban a budapesti értekezlet anyagát a miskolci helyi viszonyokra alkalmazva ismertették. Majd a miskolci egyetemi könyvtár vezetője, Uhlmann Aladár elemezte az egyetemi könyvtár és a tanszékek helyzetét. Részletesen kitért az egyetemi könyvtár központi szolgáltatásaira: a központi szerzeményezésre és a központi feldolgozásra. A központi leltározás és a könyvek katalóguslapjainak központi elkészítése jól bevált, és megbízhatóan működik. A központositás területén tehát Miskolcon előrehaladt a helyzet. Mindamellelt lemaradás mutatkozik a módszertani tevékenységben. A tanszékek instruálására, az állományuk revíziójára létszámbeliány következtében még nem került sor. /Az egyetemen 40 hálózati egység van./

Pazár Béla /Miskolci Központi Könyvtár/ az elavult, főlős példányok kiválasztásához fűzött értékes megjegyzéseket. Vigyázni kell, nehogy a régebbi kiadású, jól bevált tan- és segédkönyvek kerüljenek selejtezésre. Nagy szükség van pl. az alaptudományokban régebben megjelent példatárakra, melyek ma is nagy segítséget jelentenek a hallgatóknak. Szabó Szilárd adjunktus /Elektrotechnika tanszék/ szerint is nem a régi, hanem a korszerűtlen könyveket kell kiválogatni. Kis Barna tanársegéd /Matematika tanszék/ az állományvédelemmel kapcsolatban a folyóiratok bekötéséről beszélt. Miután helyben nem vállalták, a tanszék kénytelen volt Nyiregyházán köttetni. Az ottani vállalat sok hibával dolgozott, mivel nem volt jelen senki, aki ellenőrizni tudta volna a munkát. Nagy István tanársegéd /Szállítoberendezések tanszéke/ a dokumentáció fontosságát hangsúlyozta. Tapasztalatuk szerint az OMK szolgáltatásai igen hasznosak, de a munka még jobb megszervezése céljából közölt néhány tapasztalatot. Így pl. a fotokópiákat a tanszék csak hosszú idő /kb. 3 hónap/ múlva kapta meg. Felhívása további részében fontos kérdésre hívta fel a figyelmet. A felsőoktatási reform a képzés átalakításával jár, ezzel párhuzamosan megváltozik a gyűjtőkör is. Az országban egyedül náluk indult meg a hegesztő szakmérnöki képzés. E té-

Műek közlemények

mához szükséges irodalom beszerzését kérte. Hasonló kívánság hangzott el Boldizsár István adjunktus /Földtan tanszék/ részéről, aki a tanszéken folyó különleges képesítést jelentő műszaki földtan oktatásához kér irodalomjegyzéket, bibliográfiákat stb.

Móra László válaszában kitért a két műszaki könyvtárhálózat egyre szorosabbá váló együttműködésére. Felhívta a figyelmet az OMK szerkesztésében megjelenő értékes szakfolyóiratra, a Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatójára, amely a dokumentációra és az egyéb könyvtári szolgáltatásokra vonatkozó időszeri cikkeivel a tanszéki könyvtárosok továbbképzését szolgálja, könyvtárosi látókörüket bővíti. A hálózati központ valamennyi budapesti tanszék részére megrendelte a folyóiratot, szükséges, hogy Miskolc is kövesse a példát annál is inkább, mivel a folyóirat külön rovatot szentel - Műek közleményei cím alatt - a műszaki felsőoktatás könyvtárosainak.

A műszaki felsőoktatási reform kapcsán Budapesten megkezdett, majd Miskolcon megtartott tanácskozásainkat Veszprémben folytatjuk. Az értekezletek megrendezése a résztvevők véleménye szerint hasznos volt, és célját elérte. A megbeszélések napirendjén olyan témák szerepeltek, amelyek a tanszékek és a Központi Könyvtár kapcsolatának szorosabbá tételével az együttműködés kiszélesítését eredményezik. A központ munkatársainak a reformmal kapcsolatos időszeri feladatok megoldására tett javaslatait és a tanszéki tanár-könyvtárosok problémáit a résztvevők komoly felelősségtudattal, a lehetőségeket mérlegelve vizsgálták meg, és a legjobb eljárásokat keresve még a nyitva maradt kérdések is kétségtelenül előbbre jutottak a vita során. A tanárkönyvtárosok észrevételeikkel, építő kritikájukkal tevőlegesen hozzájárultak a helyes irányelvek kialakításához. Az értekezleteken szerzett tapasztalatokat kamatoztatjuk hálózati munkánk továbbfejlesztésében a tanszéki könyvtárak korszerűsítése és a műszaki felsőoktatási reform könyvtári támogatása érdekében.

Móra László

Felhívjuk a tanszékek figyelmét az ebben a számban ismertetett művelődésügyi miniszter 183/1960.M.K.24.utasítására, amelyben elrendeli a könyvtárak állományában lévő külföldi folyóiratok bejelentését. Mivel az ismertetés a végrehajtás módját is tartalmazza, kérjük a tanszéki könyvtárosokat, hogy ezt a folyóirat-számot gondosan megőrizni sziveskedjenek.

Folyóirat osztály